

SCENARIUSZ LEKCJI JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE V

Temat: Dziękujemy za to, że jesteśmy „w kratkę.”

Cele lekcji:

Uczeń:

- odczytuje przesłanie utworu literackiego i wyraża własne refleksje na temat wiersza;
- wskazuje podmiot liryczny i odbiorcę;
- zapoznanie z postacią księdza Jana Twardowskiego;
- bogaci słownictwo poprzez gromadzenie antonimów;
- rozumie pojęcia: pointa i tolerancja;
- rozpoznaje epitetę, określa sposoby ich wyrażania i funkcje w tekście poetyckim;
- wykorzystuje wiedzę z zakresu nauki o języku dotyczącą rzeczownika i przymiotnika;
- uczestniczy w grach dramatycznych;
- rysuje obraz dotyczący wiersza;
- akceptuje odmienność drugiego człowieka.

Treści nauczania wynikające z podstawy programowej

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji;

- określanie tematu i głównej myśli tekstu;
- rozumienie dosłowne i przenośne znaczenia wyrazów w wypowiedzi;
- rozpoznawanie w wypowiedziach podstawowych części mowy.

III. Tworzenie wypowiedzi:

- uczestniczy w rozmowie, słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat,
- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych.

Metody: pogadanka, elementy heurystyki, elementy dramy, praca z tekstem.

Formy pracy: indywidualna, w parach, zbiorowa.

Materiały i środki dydaktyczne:

- wiersz: „Podziękowanie” J. Twardowskiego;
- Słownik wyrazów obcych;
- zdjęcia księdza Jana Twardowskiego z książki: „Dzień po dniu” A. Iwanowskiej.

Przebieg lekcji

1. Odczytanie przez nauczyciela tytułu wiersza J. Twardowskiego „Podziękowanie” (poinformowanie uczniów, iż wiersz będzie przedmiotem rozważań w dalszej części lekcji).
2. Nawiązanie do tytułu wiersza i zadanie uczniom pytania o to, czym jest podziękowanie we wzajemnych relacjach między ludźmi.

Pożądane odpowiedzi:

Podziękowanie to wyrażenie wdzięczności słowem lub gestem komuś, kto mi pomógł, ustąpił mi miejsca, dał mi coś dobrego do zjedzenia, wybaczył mi, okazał się dobrym kolegą, itp.

3. Odegranie przez uczniów krótkich scenek pokazujących sytuację podziękowania.
To ćwiczenie należy do gier dramatycznych, które w klasie piątej można wprowadzać we wszystkich dogodnych sytuacjach. Przy każdej grze należy pamiętać o tym, by niczego uczniom nie sugerować i nie wskazywać jednym uczniom jako wzoru dla innych. Nauczyciel proponuje, by dzieci same wyrażały to, co czują, co przeżywają, czego doznają. Każda gra, każde ćwiczenie angażujące emocjonalnie jest właściwym osiągnięciem. (J.Solak, Gry dramatyczne w klasach IV-V, w: Język polski w Szkole, 1983/1984 z. 3, s. 45)
4. Krótkie przybliżenie sylwetki autora wiersza - Jana Twardowskiego i pokazanie uczniom zdjęć księdza. *Jan Twardowski to ksiądz, filozof, poeta. Jego wiersze należą do liryki religijnej. W kręgu zainteresowań poety znajduje się Bóg - stwórca świata, świat oraz człowiek żyjący w świecie dobra i zła.*
5. Odwołanie się do wiedzy uczniów i zapytanie, z jakiego typu wypowiedzią kojarzy im się wiersz księdza Jana Twardowskiego.

Pożądane odpowiedzi :

Wiersz przypomina modlitwę.

Następnie przy pomocy nauczyciela (zadanie może sprawić dzieciom kłopot) uczniowie dzielą znane im z autopsji modlitewne wypowiedzi na błagalne, pochwalne i dziękczynne. „Podziękowanie” klasyfikują jako modlitwę dziękczynną. Nauczyciel sugeruje, że wiersz Jana Twardowskiego zaliczamy do liryki religijnej.

6. Praca z tekstem poetyckim „Podziękowanie”.

Odpowiadanie przez uczniów na pytanie: „Za co dzieci dziękowały kolegom w scenkach oraz komu i za co dziękuje osoba mówiąca w wierszu?” Zestawienie w dwóch kolumnach podziękowań dzieci i osoby mówiącej w wierszu (podmiotu lirycznego).

Dzieci dziękowały	Osoba mówiąca w wierszu dziękowała Bogu,
-------------------	--

kolegom za:	stwórcy za:
<ul style="list-style-type: none"> • pożyczenie zeszytu • podzielenie się drugim śniadaniem • obronę przed agresywnym kolegą • itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • łaciate krowy • oliwkowozielone kijanki • policzki piegowate • dzięcioły pstre • za to, „że nie jest wszystko tylko białe albo czarne”

7. Wykonywanie ćwiczeń polegających na dopisywaniu do podanych rzeczowników odpowiednich przymiotników pełniących w wierszu funkcje epitetów, oddających kolorystykę i kształt obrazów poetyckich.

Rzeczowniki	Przymiotniki (epitety)	Funkcja epitetów w wierszu
krowy kijanki dzięcioły pstrągi policzki dzioby	łaciate oliwkowozielone pstre szaroniebieskie piegowate krótkie, długie	Oddają kolorystykę i kształt elementów składających się na obrazy poetyckie.

8. Po uzupełnieniu tabeli próba udzielenia odpowiedzi na pytanie: „Na jakie cechy świata wskazują dopisane epitety?”

Pożądane odpowiedzi:

Świat nie jest jednoznaczny, jednorodny, jednokolorowy, jest zróżnicowany, wielokształtny, ma różne odcienie.

9. W celu uświadomienia dzieciom nie tylko obrazowo – dosłownego sensu wiersza, lecz również abstrakcyjno - metaforycznego, nauczyciel proponuje uczniom do wykonania ćwiczenie polegające na gromadzeniu antonimów odnoszących się do człowieka.

Dobieranie antonimów (praca w parach), wychodząc od przeciwstawienia z wiersza:

białe – czarne

ciepły – zimny

dobry – zły

mądry – głupi ,itp.

10. Po tym ćwiczeniu uczniowie mają do rozstrzygnięcia kwestię, jaki właściwie jest człowiek. Nauczyciel stosuje metodę pogadanki heurystycznej, kierując myśleniem i działalnością uczniów, za pomocą kolejnych zadań , dąży do sformułowania przez nich ostatecznych wniosków.

Pytania nauczyciela skierowane do uczniów	Pożądane odpowiedzi
1. Czy można dzielić ludzi na dwie przeciwstawne kategorie, tak jak w ćwiczeniu z antonimami?	<ul style="list-style-type: none">• Nie można tak dzielić ludzi.• Nikt nie jest tylko czarny albo biały.• Ludzie mają różne cechy, nikt nie jest krańcowo głupi albo zły.
2. Za co wobec tego dziękuje Bogu osoba mówiąca w wierszu? <i>(Na tym etapie rozważań uczniowie utożsamiają podmiot liryczny z poetą.)</i>	<ul style="list-style-type: none">• Za to, że świat jest zróżnicowany.• Za to, że ludzie nie są tacy sami.• Za to, że „niestałość spełnia swe zadanie”.
3. Kto z was wie, co to jest pointa? <i>Jeżeli uczniowie nie znają tego terminu, nauczyciel objaśnia go.</i>	-Jest to zakończenie utworu: dowcipne, często zaskakujące, oddające jego sens w efektowny sposób.
4. Kto potrafi znaleźć fragment wiersza mogący być jego pointą?	„ Chcemy być wciąż albo - albo i jesteśmy na złość stale w kratkę.”
5. Jak powinien brzmieć temat naszej dzisiejszej lekcji? <i>(giełda pomysłów)</i>	Temat: Dziękujemy za to, że jesteśmy w kratkę.
6. Dlaczego wiersz „ Podziękowanie” jest wezwaniem do tolerancji i akceptowania odmienności?	<ul style="list-style-type: none">• Nikt nie jest chodzącym ideałem.• To, że ktoś jest inny ode mnie, nie znaczy, że jest zły i gorszy.• Każdy człowiek jest inny, każdy ma swoje słabości i wady, które ktoś mógłby wyśmiać.• Trzeba starać się zrozumieć postępowanie innych, a nie od razu je krytykować itp.

11. Czego uczy nas wiersz „Podziękowanie”? Sprawdź w słowniku znaczenie wyrazu **tolerancja**; zastosuj następnie ten wyraz w swojej odpowiedzi.

- Ułóż wypowiedź skierowaną do kogoś, komu wiele zawdzięczasz, zaczynającą się od słów:

Dziękuję ci, że

.....

.....

12. Podsumowanie przebiegu lekcji, ocena postawy i aktywności uczniów.

Wypełnienie karty ewaluacji zajęć.

Większość ćwiczeń wykonywanych na lekcji wymagała od uczniów ustnych wypowiedzi, formułowania wniosków, dzielenia się swymi przemyśleniami i refleksjami, zatem nauczyciel powinien skrupulatnie ocenić aktywność klasy na zajęciach.

Pomocna w tej kwestii powinna okazać się karta ewaluacji zajęć i oceny aktywności uczniów

13. Praca domowa (można wybrać jedną z propozycji).

- Napisz opowiadanie pt. „Jestem w kratkę.”
- Dokonaj konkretyzacji plastycznej, dowolną techniką, określenia: „Jestem w kratkę.”

Ankieta ewaluacyjna dla ucznia:

1. Jak oceniasz poznaną metodę pracy?
2. Czego nauczyłeś/-aś się na dzisiejszych zajęciach?
3. Jakie wnioski można wysnuć na podstawie wiersza poznanego w czasie lekcji?
4. Czy byłeś/-aś zaangażowany/-ana w działania podejmowane podczas lekcji ? Zaznacz twierdzenia, które Ciebie dotyczą ?
 - słuchałem/-am
 - wypowiadałem/-am się w związku z lekcją
 - pisałem/-am
 - czytałem/-am
 - pracowałem/-am ze słownikiem

Autorki: Agnieszka Bajkowska, Dorota Nerkowska